

ความเห็นส่วนตัว  
ของ นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๖๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๙/๒๕๖๕

วันที่ ๒๓ เดือน พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง { ประธานรัฐสภา ผู้ร้อง  
- ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ และมาตรา ๑๐ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ มาตรา ๙๐ มาตรา ๙๑ และมาตรา ๒๕๘ ก. ด้านการเมือง (๒) หรือไม่

ความเห็น

ระบบการเลือกตั้งขั้นต้น (Primary Elections หรือ Primary Vote) หมายถึง วิธีการคัดเลือกบุคคลเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองในการเลือกตั้ง โดยเป็นกลไกของการมีส่วนร่วมของสมาชิกพรรคการเมืองหรือบุคคลผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้ กระบวนการ วิธีการ และเงื่อนไขต่าง ๆ เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองนั้น ๆ ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาถือเป็นต้นกำเนิดที่มีชื่อเสียงในการนำระบบการเลือกตั้งขั้นต้นมาใช้ในการสรรหาและคัดเลือกบุคคลเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับ ทั้งในระดับสหรัฐ ได้แก่ การเลือกตั้งประธานาธิบดี การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และในระดับมลรัฐ ได้แก่ การเลือกตั้งผู้ว่ากรมลรัฐ การเลือกตั้งสมาชิกสภามลรัฐ รวมถึงการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ซึ่งการเลือกตั้งขั้นต้นดังกล่าวสามารถแบ่งตามลักษณะของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งขั้นต้นอย่างกว้างออกเป็น ๓ ประเภท คือ การเลือกตั้งขั้นต้นแบบปิด (Closed Primary Elections) กล่าวคือ ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งต้องเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น หรือผู้ที่ประกาศตัวสนับสนุนพรรคการเมืองนั้นเท่านั้น โดยวิธีการลงทะเบียนเข้าร่วม

สนับสนุนพรรคการเมืองนั้นอย่างเป็นทางการ ซึ่งมลรัฐที่ใช้ระบบนี้ เช่น ฟลอริดา นิวเจอร์ซีย์ เป็นต้น การเลือกตั้งขั้นต้นแบบเปิด (Open Primary Elections) กล่าวคือ ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นหรือไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นก็แล้วแต่ ซึ่งมลรัฐที่ใช้ระบบนี้ เช่น มิชิแกน มินนิโซตา เป็นต้น และการเลือกตั้งขั้นต้นแบบผสม (Hybrid Primary Elections) กล่าวคือ ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอิสระสามารถเข้าร่วมลงคะแนนเสียงขั้นต้นของพรรคการเมืองที่ตนเองประสงค์จะเข้าร่วมได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นเท่านั้น ซึ่งมลรัฐที่ใช้ระบบนี้ เช่น อลาสก้า อิลลินอยส์ เป็นต้น ดังนั้น การเลือกตั้งขั้นต้นจึงเป็นหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคการเมือง หรือผู้สนับสนุนพรรคการเมือง หรือผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองต่าง ๆ

กรณีประเทศไทย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้บัญญัติให้มีสมาชิกพรรคการเมืองและการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามภูมิภาคต่าง ๆ โดยให้มีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อเสนอชื่อบุคคลผู้สมควรได้รับการพิจารณาให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แล้วรายงานให้คณะกรรมการสรรหาทราบ เพื่อให้คณะกรรมการสรรหาเสนอให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองพิจารณาให้ความเห็นต่อไป

### กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

**มาตรา ๓** ให้ยกเลิกความใน (๑๕) ของวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๑๕) รายได้ของพรรคการเมือง และอัตราค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงพรรคการเมือง ซึ่งต้องเรียกเก็บจากสมาชิกไม่น้อยกว่าปีละยี่สิบบาท”

**มาตรา ๔** ให้ยกเลิกความในวรรคสี่ของมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“พรรคการเมืองอาจกำหนดให้เรียกเก็บค่าบำรุงพรรคการเมืองจากสมาชิกแบบตลอดชีพตามอัตราที่กำหนดในข้อบังคับก็ได้ แต่ต้องไม่น้อยกว่าสองร้อยบาท”

**มาตรา ๕** ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๔ สมาชิกต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในข้อบังคับ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปี และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด ในกรณีเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทย มาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๒) ไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๑) (๑๔) (๑๖) (๑๗) หรือ (๑๘) ของรัฐธรรมนูญ

(๓) ไม่เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้จำคุกว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงาน ในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา เว้นแต่เป็นการรอกการลงโทษ

(๔) ไม่เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้จำคุกว่ากระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงิน ที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิด ฐานฟอกเงิน

(๕) ไม่เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นหรือผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองอื่น ตามมาตรา ๑๑ หรือผู้แจ้งการเตรียมการจัดตั้งพรรคการเมืองอื่นตามมาตรา ๑๘”

**มาตรา ๖** ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๕ ในจังหวัดที่มีได้เป็นที่ตั้งสาขาพรรคการเมือง ถ้าพรรคการเมืองนั้นมีสมาชิก ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนั้นเกินหนึ่งร้อยคน พรรคการเมืองนั้นอาจแต่งตั้งสมาชิกซึ่งมีภูมิลำเนา อยู่ในจังหวัดนั้นซึ่งมาจากการเลือกของสมาชิกดังกล่าวให้เป็นตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดได้ ตามจำนวนที่เห็นสมควรเพื่อดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองในจังหวัดนั้น และให้นำความในมาตรา ๓๔ มาใช้บังคับแก่ตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดด้วยโดยอนุโลม”

**มาตรา ๗** ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๗ พรรคการเมืองซึ่งประสงค์จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งในจังหวัดใด ต้องมีสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดในจังหวัดนั้น ในกรณีที่พรรคการเมืองใดมีสาขาพรรคการเมืองมากกว่าหนึ่งสาขาหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดมากกว่าหนึ่งตัวแทนในจังหวัดใด ให้พรรคการเมืองนั้นกำหนดว่าจะให้สาขาพรรคการเมืองสาขาใดหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดใดในจังหวัดนั้นเป็นสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๕๐”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๐ การสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้ดำเนินการตามวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้คณะกรรมการสรรหากำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการสมัครเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งและประกาศให้สมาชิกทราบเป็นการทั่วไป

(๒) เมื่อพ้นกำหนดเวลารับสมัครตาม (๑) ให้คณะกรรมการสรรหาตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครในแต่ละเขตเลือกตั้ง แล้วส่งรายชื่อผู้สมัครให้สาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด

(๓) เมื่อสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดได้รับรายชื่อผู้สมัครจากคณะกรรมการสรรหาแล้ว ให้หัวหน้าสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดจัดการประชุมสมาชิกเพื่อรับฟังความคิดเห็นและให้สมาชิกให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบตามรายชื่อที่คณะกรรมการสรรหาส่งมา ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

(๔) ให้สาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดส่งรายชื่อผู้สมัครในแต่ละเขตเลือกตั้งทั้งที่ได้รับความเห็นชอบและไม่ได้รับความเห็นชอบพร้อมความคิดเห็นตาม (๓) ให้คณะกรรมการสรรหาเพื่อพิจารณาเสนอความคิดเห็น

(๕) ให้คณะกรรมการสรรหาส่งรายชื่อผู้สมัครของแต่ละเขตเลือกตั้งพร้อมความคิดเห็นตาม (๓) และ (๔) ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลที่จะเสนอให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๑ การสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ให้ดำเนินการตามวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้คณะกรรมการสรรหากำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการสมัครและการเสนอรายชื่อ บุคคลเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง และมีหนังสือแจ้งไปยังคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หัวหน้าสาขา พรรคการเมือง หัวหน้าพรรคการเมืองประจำจังหวัด และประกาศให้สมาชิกทราบเป็นการทั่วไป

(๒) ให้กรรมการบริหารพรรคการเมือง หัวหน้าสาขาพรรคการเมือง หรือหัวหน้าพรรคการเมือง ประจำจังหวัด เสนอรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อให้คณะกรรมการสรรหา

(๓) เมื่อพ้นกำหนดเวลารับสมัครและเสนอรายชื่อตาม (๑) แล้ว ให้คณะกรรมการสรรหา ตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่เกินหนึ่งร้อยรายชื่อ โดยต้องคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง แล้วส่งบัญชีชื่อดังกล่าวให้สาขาพรรคการเมืองหรือหัวหน้าพรรคการเมืองประจำจังหวัด

(๔) เมื่อสาขาพรรคการเมืองหรือหัวหน้าพรรคการเมืองประจำจังหวัดได้รับบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งตาม (๓) จากคณะกรรมการสรรหาแล้ว ให้หัวหน้าสาขาพรรคการเมืองหรือหัวหน้า พรรคการเมืองประจำจังหวัด จัดการประชุมสมาชิกเพื่อรับฟังความคิดเห็นและให้สมาชิกให้ความเห็นชอบ หรือไม่ให้ความเห็นชอบตามรายชื่อที่คณะกรรมการสรรหาส่งมา ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่คณะกรรมการกำหนด แล้วส่งบัญชีชื่อดังกล่าวทั้งที่ได้รับความเห็นชอบและไม่ได้รับความเห็นชอบ พร้อมความคิดเห็นให้คณะกรรมการสรรหาเพื่อพิจารณาจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง พร้อมเสนอความคิดเห็น

(๕) ให้คณะกรรมการสรรหาส่งบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งพร้อมความคิดเห็น ตาม (๔) ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลที่เหมาะสม เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อแล้วจัดลำดับตามที่เห็นว่าเหมาะสม เพื่อให้ได้บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิก ในกรณีที่สมาชิกผู้ใดมีภูมิลำเนา อยู่ในจังหวัดที่ยังมิได้มีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองหรือหัวหน้าพรรคการเมืองประจำจังหวัด ให้สามารถใช้สิทธิการเป็นสมาชิกในจังหวัดใกล้เคียงที่มีสาขาพรรคการเมืองหรือหัวหน้าพรรคการเมืองประจำจังหวัด ตามที่กำหนดในข้อบังคับ”

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๒๕๘ ก. ด้านการเมือง (๒) มีเจตนารมณ์ให้บุคคลมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่กฎหมายบัญญัติโดยการบริหารพรรคการเมืองต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วม และมีความรับผิดชอบอย่างแท้จริงในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและคัดเลือกผู้มีความรู้ ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรมจริยธรรมเข้ามาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้บัญญัติรายละเอียดการปฏิบัติตามพันธกิจและตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญดังกล่าวไว้ แต่อย่างไรก็ดี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มิได้บัญญัติให้นำระบบการเลือกตั้งขั้นต้น ที่เรียกว่า Primary Elections หรือ Primary Vote ที่สมบูรณ์แบบเกี่ยวกับวิธีการเลือกบุคคล เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งไว้แต่อย่างใด ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกา ถือได้ว่าเป็นต้นกำเนิดที่มีชื่อเสียงในการนำระบบการเลือกตั้งขั้นต้นมาใช้ในการสรรหาและคัดเลือกบุคคล เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับทั้งในระดับสหรัฐและระดับมลรัฐ โดยการเลือกตั้งขั้นต้นของประเทศสหรัฐอเมริกาดังกล่าวแบ่งตามลักษณะของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งขั้นต้น ซึ่งแบ่งออกเป็น การเลือกตั้งขั้นต้นแบบเปิด การเลือกตั้งขั้นต้นแบบปิด และการเลือกตั้งขั้นต้นแบบผสม ดังนั้น กระบวนการ วิธีการ และเงื่อนไขต่าง ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกพรรคการเมืองในการคัดเลือก ผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้น ต้องสอดคล้อง กับการเมืองการปกครอง วัฒนธรรมทางการเมือง และค่านิยมทางการเมืองของประเทศไทย

ประเด็นตามคำร้องแยกพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... โดยแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ดังนี้

๑. ร่างมาตรา ๓ แก้ไขมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง (๑๕) เกี่ยวกับอัตราค่าธรรมเนียม และค่าบำรุงพรรคการเมือง จากเดิมเรียกเก็บจากสมาชิกพรรคการเมืองไม่น้อยกว่าปีละหนึ่งร้อยบาท แก้ไขเป็นเรียกเก็บจากสมาชิกพรรคการเมืองไม่น้อยกว่ายี่สิบบาท และร่างมาตรา ๔ แก้ไข มาตรา ๑๕ วรรคสี่ เกี่ยวกับค่าบำรุงพรรคการเมืองแบบตลอดชีพจากเดิมเรียกเก็บตามอัตรา ที่กำหนดในข้อบังคับก็ได้ แต่ต้องไม่น้อยกว่าสองพันบาท แก้ไขเป็นเรียกเก็บตามอัตราที่กำหนด

ในข้อบังคับก็ได้ แต่ต้องไม่น้อยกว่าสองร้อยบาท เห็นว่า การปรับลดอัตราค่าธรรมเนียม ค่าบำรุงพรรคการเมือง และค่าบำรุงพรรคการเมืองแบบตลอดชีพดังกล่าว เป็นประโยชน์ต่อพรรคการเมือง ในการรณรงค์ให้ประชาชนสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองโดยไม่เป็นการสร้างภาระมากเกินไป ประกอบกับรัฐธรรมนูญได้มีบทบัญญัติมาตราใดที่กำหนดอัตราค่าธรรมเนียม ค่าบำรุงพรรคการเมือง และค่าบำรุงพรรคการเมืองแบบตลอดชีพไว้แต่อย่างใด

๒. ร่างมาตรา ๕ แก้ไขมาตรา ๒๔ เกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกพรรคการเมือง เห็นว่า การแก้ไขให้คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกพรรคการเมืองให้แตกต่างจากกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่และอำนาจแตกต่างกัน จึงต้องมีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามที่แตกต่างกัน แต่ยังคงหลักการเดิมที่เป็นสาระสำคัญหลักไว้ ทั้งนี้ เพื่อให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งและมีความเป็นสถาบันทางการเมือง

๓. ร่างมาตรา ๖ แก้ไขมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง เกี่ยวกับการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งใด พรรคการเมืองต้องมีสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดที่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบในเขตเลือกตั้งนั้น และจะต้องเป็นผู้ซึ่งได้รับเลือกจากสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองดังกล่าว โดยแก้ไขในจังหวัดที่มีได้เป็นที่ตั้งสาขาพรรคการเมือง ถ้าพรรคการเมืองมีสมาชิกซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนั้นเกินหนึ่งร้อยคน พรรคการเมืองนั้นอาจแต่งตั้งสมาชิกซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนั้นซึ่งมาจากการเลือกของสมาชิกดังกล่าวให้เป็นตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดได้ตามจำนวนที่เห็นสมควร เห็นว่า เป็นการแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น กรณีที่ไม่มีสาขาพรรคการเมืองในจังหวัด ให้พรรคการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ และเป็นการเพิ่มบทบาทให้สมาชิกพรรคการเมืองในการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งได้มากยิ่งขึ้น

๔. ร่างมาตรา ๗ แก้ไขมาตรา ๔๗ เกี่ยวกับพรรคการเมืองต้องมีสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดที่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบในเขตเลือกตั้งนั้น และให้พรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจากผู้ซึ่งได้รับเลือกจากสาขาพรรคการเมือง หรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดที่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยแก้ไขว่าพรรคการเมืองซึ่งประสงค์จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งในจังหวัดใด ในกรณีที่พรรคการเมืองใดมีสาขาพรรคการเมืองมากกว่าหนึ่งสาขา หรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดมากกว่าหนึ่งตัวแทนในจังหวัดใด ให้พรรคการเมืองนั้นกำหนดว่าจะให้สาขาพรรคการเมืองสาขาใด หรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดใดในจังหวัดนั้น เป็นสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมือง

ประจำจังหวัด เห็นว่า เป็นการแก้ไขเพื่อให้เกิดความชัดเจนและความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นในทางปฏิบัติ เกี่ยวกับการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง และยังเป็น การขยายสิทธิให้แก่สมาชิกพรรคการเมือง ในการพิจารณาสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตจังหวัดนั้นได้ทุกเขตเลือกตั้ง อีกด้วย

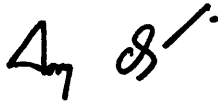
๕. ร่างมาตรา ๙ แก้ไขมาตรา ๕๐ และร่างมาตรา ๑๐ แก้ไขมาตรา ๕๑ เกี่ยวกับการ กระบวนการและวิธีการการมีส่วนร่วมของสมาชิกพรรคการเมืองในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ เห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๑ ดังกล่าว แม้กระบวนการและวิธีการการมีส่วนร่วมของสมาชิกพรรคการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปบ้าง ในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากการประชุมเพื่อลงคะแนนเสียงเป็นการประชุมเพื่อรับฟัง ความคิดเห็นว่าเห็นชอบหรือไม่ก็ตาม แต่เป็นเพียงการลดขั้นตอนและภาระการดำเนินการ ของพรรคการเมืองเท่านั้น แม้ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกพรรคการเมืองอาจลดลงบ้าง แต่สมาชิกพรรคการเมืองยังคงมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เหมือนเดิมซึ่งสอดคล้องกับสภาพสังคมไทย และยังคงหลักการเดิมโดยคณะกรรมการบริหาร พรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลที่จะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ของพรรคการเมืองทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อต่อไป ทั้งนี้ เนื่องจากคณะกรรมการ บริหารพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ควบคุมและกำกับดูแลมิให้สมาชิก กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ข้อบังคับ รวมถึงระเบียบ ประกาศ และคำสั่ง ของคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๒

ส่วนข้อโต้แย้งที่ว่า การแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ ในประเด็นดังกล่าวข้างต้น เป็นการแก้ไขเกินขอบเขตของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ และมาตรา ๙๑ บิดเบือนเจตนารมณ์เดิมของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๖๔ มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ และมาตรา ๙๑ มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้สอดคล้องต่อจำนวนประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้ง ซึ่งการกำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวนสักร้อยคนจะทำให้การดูแลปัญหาของประชาชนมีความใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น



อีกทั้งการคำนวณคะแนนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน และเป็นธรรมต่อพรรคการเมืองและต่อเคารพหนึ่งสิทธิหนึ่งเสียงของประชาชน ดังนั้น บทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่มีการแก้ไขดังกล่าว จึงเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล เพื่อคุ้มครองเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง ได้สัดส่วนและมีความสมดุล ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของพรรคการเมืองเกินสมควรแก่เหตุ และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาพรรคการเมือง ทั้งนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงไม่เกินขอบเขตของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ และมาตรา ๙๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ฉบับที่ ) พ.ศ. .... มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ มาตรา ๙๐ มาตรา ๙๑ และมาตรา ๒๕๘ ก. ด้านการเมือง (๒)



(นายปัญญา อุดชาชน)  
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ